

ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

๑. พยัญชนะในบาลีภาษามีเท่าไร ๆ พยัญชนะไหน จัดเป็นโฆสะและอโฆสะ ๆ
๒. อาทศสนธิกิริโยปกรณในสระสนธิ แบ่งเป็นเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ ภาควนุตราโย เป็นสนธิอะไร ๆ ตัดและต่ออย่างไร ๆ
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
 - ก. คุณนามแบ่งออกเป็นกี่ชั้น ๆ อะไรบ้าง ๆ
 - ข. ภควตา มีวิธีทำตัวอย่างไร ๆ
 - ค. ปุ่ลึงค์ มีการันต์เท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ
 - ง. ตั้งแต่ ทวิ จนถึง อฏฺจารส เป็นวจนะและลึงค์อะไร ๆ
 - จ. อุฑฺธ, วิย ในอพยยศัพท์ เป็นนิบาตบอกอะไร ๆ
๔. วิภัติอาขยาต ๘ หมวดนั้น หมวดไหนบอกให้รู้ความอะไร ๆ บทว่า "นิตฺฺธเม" ในบาทพระคาถาว่า "นิตฺฺธเม มลฺมตฺฺตโน" นี้ แปลว่าอะไร ลงวิภัติ หมวดไหน ๆ
๕. สาธนะ คืออะไร ๆ มีเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ นิพฺพานคามินิ (ปฏิปทา) ลงปัจจยอะไร ๆ เป็นรูปและสาธนะอะไร ๆ จงตั้งวิเคราะห์มาดู ๆ
๖. วิเสสนบุพพท กัมมชารยสมาส กับ วิเสสนุตฺตรบท กัมมชารยสมาส ต่างกันอย่างไร ๆ อสชฺฌายมฺลา (มฺนฺดา) เป็นสมาสอะไร ๆ จงตั้งวิเคราะห์ มาตามลำดับ ๆ
๗. ตา ปัจจย มีในตฺฺทิตไหนดบ้าง ๆ จงตอบพร้อมทั้งยกรูปวิเคราะห์ มาประกอบด้วย ๆ

—————
 ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. พยัญชนะในบาลีภาษามี ๓๓ ตัว ๆ พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ฉ ง, ช ฉ ณ, ท ฉ ณ, ท ธ น, พ ภ ม และ ย ร ล ว ห พ ๒๑ ตัวนี้เป็นโฆสะ พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ก ข, จ ฉ, ฎ ฐ, ต ถ, ป ผ และ ส ๑๑ ตัวนี้เป็นอโฆสะ อ นักปราชญ์ผู้รู้ศัพทศาสตร์ ประสงค์เป็นโฆสะ ส่วนนักปราชญ์ฝ่ายศาสนา ประสงค์เป็นโฆสาโฆสวิมุตติ พ้นจากโฆสะและอโฆสะ ๆ
๒. อาเทศสนธิกริโยปกรณ์ ในสระสนธิ แบ่งเป็น ๒ อย่าง ๆ คือ แปลงสระเบื้องหน้า ๑ แปลงสระเบื้องหลัง ๑ ๆ
 ภาควนุตราโย เป็นอาเทศสระสนธิ ๆ ตัดเป็น ภาตฺ - อนุตฺราโย ถ้ามีสระ อ อยู่หน้า มีสระอยู่เบื้องหลัง แปลง อฺ ที่ ภาตฺ เป็น ว เป็น ภาตฺว ต่อเป็น ภาตฺวนุตฺราโย ๆ
๓. ได้ตอบคำถาม ต่อไปนี้ คือ
 - ก. คุณนามแบ่งออกเป็น ๓ ชั้น ๆ คือ ปกติ ๑ วิเสส ๑ อติวิเสส ๑ ๆ
 - ข. ภาควตา เป็นได้ ๒ วิภัตติ คือ นา ตติยาวิภัตติ เอกวจนะ และ สุมา ปัญงมีวิภัตติ เอกวจนะ ทำตัวอย่างนี้ คือ ศัพท์เดิมเป็น ภาควนฺตฺ ลง นา ตติยาวิภัตติ เอกวจนะ เอา นฺตฺ กับ นา เป็น ตา สำเร็จรูปเป็น ภาควตา ๆ แม้ สุมา ปัญงมีวิภัตติก็มีคติเหมือน นา วิภัตติ ๆ
 - ค. บูลิงค์มีกัรนต์ ๕ ๆ คือ อ อี อี อู อู ๆ
 - ฌ. ตั้งแต่ ทฺวิ จนถึง อฏฺฐารส เป็นพหูพจน์อย่างเคียว และเป็น ๓ ลิงค์ ๆ
 - ง. อูทฺธฺ เป็นนิบาตบอกที่ วย เป็นนิบาตบอกอุปมาอุปไมย ๆ

๔. วิภคตืออาชยาด ๘ หมวดนั้น บอกให้รู้ความดังนี้

วัตตมานาวิภคตติ บอกให้รู้ปัจจุบันกาล ๓ อย่าง ปัจจุบันแท้ แปลว่า อยู่ ๑ ปัจจุบันใกล้อดีต แปลว่า ย่อม ๑ ปัจจุบันไกลอนาคต แปลว่า จะ ๑

ปัญญาวิภคตติ บอกความบังคับ แปลว่า จง ๑ บอกความหวัง แปลว่า เถิด ๑ บอกความอ่อนนวยม แปลว่า ขอ-จง ๑

สัตตมวิภคตติ บอกความขอมตาม แปลว่า ควร ๑ บอกความกำหนด แปลว่า พึง ๑ บอกความรำพึง แปลว่า พึง ๑

ปโรททวิภคตติ บอกให้รู้อดีตกาล ไม่มีกำหนด แปลว่า แล้ว

หิยัตตนิวิภคตติ บอกให้รู้อดีตกาล ตั้งแต่วานนี้ แปลว่า แล้ว ถ้ามี อ อยู่หน้าแปลว่า ได้-แล้ว

อชชัตตนิวิภคตติ บอกให้รู้อดีตกาล ตั้งแต่วันนี้แปลว่า แล้ว ถ้ามี อ อยู่หน้าแปลว่า ได้-แล้ว

ภวิสสันตวิภคตติ บอกให้รู้อนาคตกาลแห่งปัจจุบัน แปลว่า จัก

กาลาติปัตตวิภคตติ บอกให้รู้อนาคตกาลแห่งอดีต แปลว่า จัก-แล้ว ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า จักได้-แล้ว ฯ

บทว่า “นิทฺทเม” ในบาทพระคาถาว่า “นิทฺทเม มลฺมตฺตโน” นี้ แปลว่า พึงกำจัด หรือ พึงขจัด ลง เอยย หมวดสัตตมวิภคตติ ฯ

๕. สาธนะ คือ ศัพท์ที่ท่านให้สำเร็จมาแต่รูปวิเคราะห์ ฯ มี ๗ อย่าง ฯ คือ กัตตุสาธนะ, กัมมสาธนะ, ภาวสาธนะ, กรณสาธนะ, สัมปทานสาธนะ, อปทานสาธนะ, อธิกรณสาธนะ ฯ

นิพฺพานคามินี (ปฏิปทา) ลง ณ ปัจจัย เป็น กัตตุรูป กรณสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า นิพฺพานํ คจฺจนฺติ เอตายาติ นิพฺพานคามินี (ปฏิปทา) (ลง อินี ปัจจัย เครื่องหมายอดีตอิติลิงค์) หรือ ลง ณ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า นิพฺพานํ คจฺจนาเปตฺติ นิพฺพานคามินี (ปฏิปทา)

๖. ต่างกันอย่างไร คือ วิเสสนบุพพบท กัมมชารยสมาส มีบทวิเสสนะอยู่ต้น
 บทประธานอยู่ข้างหลัง อุทาหรณ์ มหนฺโต ปุริโส = มหาปุริโส บุรุษใหญ่
 ส่วนวิเสสนุตตรบท กัมมชารยสมาส มีบทวิเสสนะอยู่หลัง บทประธานอยู่หน้า
 อุทาหรณ์ สคฺโต วิเสโส = สคฺตวิเสโส สัตว์วิเศษ ๆ

อสุขุณฺณายมลา (มनुตา) เป็นฉัฏฐีตุลยอักษรณพหุพพิหิสมาส
 มี นบุพพบทกัมมชารยสมาส เป็นภายใน มีวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

น.บุพ.กัม. วิ. น สุขุณฺณโย อสุขุณฺณโย ฯ

ฉ.ตุล. วิ. อสุขุณฺณโย มลฺลํ เยสํ เต อสุขุณฺณายมลา (มनुตา) ฯ

๗. ตา ปัจจยฺ มีใน สมุหคัถิตและภาวคัถิต ๆ ขกรูปวิเคราะห์มาประกอบดังนี้
 ตา ปัจจยฺในสมุหคัถิต เช่น สหายานํ สมุโห สหายตา
 ประชุมแห่งสหาย ท. ชื่อสหายตา (ประชุมแห่งสหาย)
 ตา ปัจจยฺในภาวคัถิต เช่น สหายสุส ภาโว สหายตา ความเป็น
 แห่งสหาย ชื่อสหายตา ฯ